

Viite:

Oikeusministeriön lausuntopyyntö 6.5.2021, VN/13298/2019

Asia:

Lausuntopyyntö työryhmän mietinnöstä velkajärjestelylain muuttamiseksi ("Velkajärjestelylain muuttaminen: Yrittäjän uusi alku ja velallisen aseman parantaminen")

Oikeusministeriö on pyytänyt lausuntoa virkamiestyöryhmän mietinnöstä, joka sisältää luonnoksen hallituksen esitykseksi yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain, konkurssilain ja velkajärjestelyrekisteristä annetun lain muuttamiseksi.

Mietinnössä ehdotetuilla muutoksilla pantaisiin täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2019/1023 (direktiivi uudelleenjärjestelystä ja maksukyvyttömyydestä eli ns. maksukyvyttömyysdirektiivi) III osaston säännökset veloista vapauttamisesta ja elinkeinotoiminnan harjoittamiskielloista. Lisäksi hallituksen esityksen muotoon kirjoitetussa mietinnössä ehdotetaan muita muutoksia, jotka helpottaisivat pääsyä velkajärjestelyyn, edesauttaisivat velallisten selviytymistä maksuohjelmasta ja yksinkertaistaisivat menettelyä.

Totean lausuntonani seuraavaa.

Asetuksenantovaltuudet

Asetuksenantovaltuuksista on säädetty luonnoksessa hallituksen esitykseksi yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain 31 §:ksi ja 35 a §:ksi.

Perustuslakivaliokunnan aikaisemmassa samaa lakia koskevassa käytännössä (PeVL 38/1996 vp - HE 180/1996 vp) on kiinnitetty huomiota asetuksenantovaltuuksien täsmällisyyteen. Valiokunta on katsonut lakiehdotuksen 28 a §:n osalta, ettei yleisesti ottaen ole asianmukaista

jättää laissa rajoittamatta asetuksenantajan valtuutta sekä pitänyt lakiehdotuksen 44 §:n 3 momentin osalta valtiosääntöoikeudellisista syistä välttämättömänä, että valtuutta täsmennetään esimerkiksi vähäisyydedellytyksellä.

Mietinnössä uudistetun 35 a §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että tilittämättä jätettävän lisäsuorituksen määrästä säädettäisiin asetuksella. Määräksi ehdotetaan kymmentä euroa.

Ehdotetussa 35 a §:ssä säädettäisiin, että velallinen ei ole velvollinen tekemään velalle lisäsuoritusta, jos lisäsuoritus on määrältään alle valtioneuvoston asetuksella säädettävän euromäärän. Vaikka lisäsuorituksen määrää on säännöksen yksityiskohtaisissa perusteluissa täsmennetty, on se lakitekstissä jätetty avoimeksi. Esitän harkittavaksi, että asetuksenantovaltuutta tältä osin täsmennettäisiin.

Suhde perustuslakiin

Hallituksen esityksen muotoon laaditun mietinnön jaksossa, joka koskee suhdetta perustuslakiin, on arvioitu suhdetta perustuslakiin ja säätämisympäristystä perustuslain 6 §:n yhdenvertaisuussäännöksen kannalta. Mietinnössä on pohdittu, voidaanko sääntelyn tavoitteita pitää hyväksyttävänä ja oikeasuhtaisina perusteina velallisten yhdenvertaisesta kohtelusta poikkeamiselle. Kun sääntely perustuu pitkälti Euroopan unionin direktiiviin, olisi tässä yhteydessä perusteltua tuoda esille myös direktiivin tavoitteiden hyväksyttävyys perusoikeusjärjestelmän näkökulmasta ja kootusti direktiivin jättämä kansallinen liikkumavara yhdenvertaisuuden kannalta.

Kiinnitän huomiota siihen, että mietinnössä ei ole pohdittu muutosten suhdetta perustuslain 15 §:ssä säädettyyn omaisuuden suojaan.

Perustuslakivaliokunta on aiemmassa, niin ikään velkajärjestelylakia koskevassa, käytännössään (PeVL 33/2002 vp - HE 98/2002 vp) todennut, että perustuslaissa turvatun omaisuuden suojan asianmukainen huomioon ottaminen merkitsee tällaisen sääntelyn yhteydessä ennen muuta sitä, että velkojan aseman heikentyminen ei saa muodostua velkojan kannalta kohtuuttomaksi.

Mietinnössä ehdotetaan maksukyvyttömyysdirektiivin mukaisesti useita muutoksia elinkeinotoimintansa lopettaneiden yrittäjien velkajärjestelyyn pääsemisen helpottamiseksi. Esitetyt muutokset, kuten ehdotettu 9 §:n 2 momentin uusi säännös, jonka mukaan 1 momentissa tarkoitettujen edellytykset velkajärjestelyyn pääsulle eivät koske tilannetta, jossa on kysymys maksukyvyttömyydestä velallisesta, jolla on hänen aiemmin harjoittamaansa elinkeinotoimintaan liittyviä velkoja, saattavat ainakin joiltakin osin olla omiaan heikentämään

velkojen asemaa. Vaikka voikin yleisen elämäkokemuksen perusteella olla todennäköistä, että kysymys on veloista, jotka eivät muutoinkaan tulisi maksetuiksi, eikä velkojen asema siinä tapauksessa tosiasiallisesti heikkenisi, ehdotan harkittavaksi esityksen täydentämistä kannanotolla ehdotettujen muutosten vaikutuksista omaisuuden suojaa koskevaan perusoikeuteen.

Voimaantulo

Mietinnössä todetaan, että ”Velkajärjestelyn edellytyksiä ja esteitä koskevia uusia säännöksiä ei kuitenkaan sovellettaisi silloin, jos velkajärjestelyhakemus tai muu velkajärjestelyä koskeva asia on vireillä käräjäoikeudessa lain voimaan tullessa ja päätöksen antamispäivä on ilmoitettu. Tällainen siirtymäsäännös olisi linjassa velkajärjestelyyn pääsyn helpottamista ja nopeuttamista koskevien tavoitteiden kanssa ja vastaisi sisällöllisesti kyseisten säännösten yhteydessä aiemmin käytettyjä siirtymäsäännöksiä.”.

Ehdotuksessa jää epäselväksi se, miksi ne hakemukset, joissa päätöspäivä on ilmoitettu, ovat eri asemassa kuin muut vireillä olevat hakemukset.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Oikeuskansleri

Tuomas Pöysti

Oikeuskanslerinsihteeri

Pia Tulkki-Ansinn